

Pauska Lajosné

Hogyan tartok magyar órát drámapedagógusként? (töprengés)

Más számára használható óraleírást drámapedagógusként nem tudok adni. Magam sem tudom, hogy mi fog biztosan megtörténni az órán. Csak a kereteket ismerem, a lehetőségét teremtem meg — tudatosan tervezve — annak, hogy megtörténhessenek dolgok a csoporton belül: az Emberben. Nem tanítok a szó hagyományos értelmében, de „tanítok, ahogyan a kő is tanít, ha kétszer megbotlom benne; ahogy az élet bármely jelensége taníthat.

Amikor megtervezem a tapasztalatszerzés kereteit, három kérdés vezérel:

Mit? — a tanulás területei;

Kinek? — a csoport;

Hogyan? — a megjelenítés, a keret.

A keretet (Hogyan?) és a tanulási célt (Mit?) ismerem, de a csoporton múlik, hogy a helyzeten belül mi történik meg.

A leggondosabb tervezés mellett sem feledhetem:

- „hozott anyaggal dolgozom”;
- (különböző múlttal, tapasztalattal, erővel rendelkező emberek alkotják az osztályt)
- a helyzetet nem mindenki viseli el egyformán;
- az illetékességemnek vannak határai.

Illusztrációként Shakespeare Rómeó és Julia c. drámájának feldolgozásából idézek.

I. A tervezés folyamata:

A csoport:

14 éves lányok, fiúk — osztálytársak.

1. osztályos kereskedő tanulók.

Elolvasták a drámát kötelező irodalomként.

Nem tudom, mi érdekli a gyerekeket a darabban, milyen helyzetekre érzékenyek?

Korábban beszélünk Shakespeare színházáról, de nem esett szó e művéről.

A tanulás területe(i): a szereplők élethelyzetének megértése; konfliktusaiknak, cselekvéseiknek motivációja.

A megjelenítés, keret:

Első lépés: a kiscsoportok által szabadon választott helyzet, jelenet bemutatása a drámából — állóképek alkotásával.

Második lépés: akinek a vállát megérintjük, az általa felvállalt szerepben válaszol a neki feltett kérdésre.

II. A munka leírása:

Különböző nagyságú csoportok alakulnak: 2-6-8 tagúak.

Kommunikáció indul meg a csoportban:

1. egyezségekre jutnak a bemutatott, választott helyzetben;
2. hozzáigazítják a csoport létszámához a jelenetet;
3. kísérleteznek a térbeli megformálással;
4. eszközök után néznek.

Körbe járva kérdésekkel segítem a csoportokat abban, hogy a felszínes megjelenítéstől eltávolodva beljebb jussanak a drámában.

A konfliktushelyzetek bemutatása következik.

Minden csoport egyszerre formálja meg az állóképet, majd külön-külön. A gyerekek a felmutatott helyzeten keresztül vázolják azokat a problémákat, amelyekre érzékenyek.

1. kép: „Esküvő”

3 tagú leány csoport. Lőrinc barát előtt térdel Rómeó és Julia, a barát összefonja kezüket.

A kép konkrét jelentése: esküvő. (Ez foglalkoztatja őket)

Kérdéseim a fiatalokhoz:

- Hány éves vagy?
- Tudják a szüleid?
- Mi lesz ezután?
- Miért teszed?

Kérdések a baráthoz:

- Hány éves vagy?
- Nem érzed felelőtlenségnek ezt?
- Miért teszed?

A kérdésekre válaszolva a gyerekek túllépnek az esküvő külsőségein. Életkérdésekre keresik a választ: a felelőség, a lelkiismeret, a cselekvés határai, az őszinteség lehetőségei, a titok, a felelősségvállalás.

2. kép: „Szerelem első látásra”

8 tagú csoport; vegyesen fiúk, lányok. A bálban tánc közben Rómeó és Julia megpillantja egymást.

Kérdéseim Rómeóhoz:

- Tudod kit nézel?
- Mi ragadott meg rajta?
- És Róza?
- Tudod, hogy az ellenség házában vagy?

Juliához:

- Tudod ki ő?
- Mi fogott meg rajta?
- És Párizs herceg?
- Mit ígértél anyádnak este Páriszal kapcsolatban?

Vendégekhez:

- Mi a foglalkozásod?
- Mi a funkciód a városban?
- Hány esztendő vagy?
- Milyen zenére táncoltok?
- Mit táncoltok?
- Mit gondolsz, miért hívtak meg téged?

A kérdésekre válaszolva szó kerül a reneszánsz város szerkezetéről, társadalmi rétegződéséről, rokoni kapcsolatokról, a reneszánsz zenéről, stb.

(A gondolkodás a válaszon megszünteti a báli jelenet bohóckodásait.) A Rómeó és Juliát alakító gyerekek válaszaiból a legtöbbet én tanulok: megérint, érthetővé válik az, ami nekik természetes: a 14 éves lány mindent figyelmen kívül hagyó, mindent elborító szerelmi érzése.

3. kép: „Véletlen halál”

3 fiú: Tybold és Mercutio viv; a Rómeó karja alatt átnyúló kard (egy vonalzó) Mercutio szívére irányul.

Izélítőül idézem a válaszokat is, melyekből kiderül, hogy a Mercutiot és Tyboldot alakító két gyerek a választás során megéri a gyűlölet pusztító, vakító hatalmát.

Kérdések:

Tyboldhoz: — Miért haragszol rá?

Mercutiohoz: — Miért kezdtetek vívni?

Mindkettőhöz: — Nem lehetett volna másként megoldani az összeütközést?

Válaszok:

Tybold: — Mert pimasz!

Mercutio: — Mert nem fér a bőrébe!

Mindketten: — Nem, mert Capulet!

— Nem, mert Mantague!

4. kép: „Önként vállalt halál”

Rómeó és Julia egymás mellén holtan fekszik. (2 fiú, barátok)

Kérdések:

Rómeóhoz: — Miért tetted?

Juliához: — Honna vetted a mintát a tettedhez? Miért gondoltad, hogy ezt kell tenned?

5. kép: „A gyász” avagy „Ilyenek a szülők?!”

(A beállított kép elsődleges jelentése az utóbbi címet sugallja)

4 tagú csoport: 3 fiú, 1 lány. Capulet és Mantague áll a halott gyermekek teste mellett és kezét fognak fölöttük átnyúlva.

Az osztály ebből a jelenetből „tanult” a legtöbbet ezen az órán, ezért részletesen közlöm a párbeszédüket.

Tanár Copulethez: — Hogy érzed most magad?

Copulet: — Jól. (Az osztály nevet, bekiabálások.)

Tanár osztályhoz: — Várjatok, kérdezzük meg tőle, mitől érzi jól magát.

Tanár Copulethez: — Érdekes, amit mondtál. Mitől vagy jól?

Copulet: — Most megszűnt a gyűlölet. (Az osztályban döbönt — nagy csend lesz.)

Tanár Montaguehoz: — Hogy érzed most magad?

Montague: — Rosszul.

Tanár Montaguehoz: — Miért érzed most magad rosszul?

Montague: — Mert van a házban egy halott... — rövid, mély hallgatással befelé néz. Lassan Copuletre emeli a tekintetét, megváltozik a nézése: — Vagyis kettő.

Hosszú nagy csend az osztályban. Lassan kezdünk leülni. Nem kell magyarázat: megértettük az igazság arcait.

6. kép: „Erkölcstelenek”

4 tagú csoport: 1 fiú, 3 lány. Erkélyjelenet: Julia áll az erkélyen (asztalon), keszkenőt dob Rómeónak. Rómeó féltérde ereszkedve hódol. A háttérben leskelődők figyelik a szerelmeseket.

Amit először látunk, az romantikus, humoros kép. A kibontott tartalom: Julia erkölce és a leskelődőké; Rómeó felelőssége.

A megalkotott helyzetekből kiderült, hogy egyáltalán nem foglalkoztatja az osztályt a dajka, az anya alakja, vagy az, hogy Julia mikor érik felnőtté. A bizalom vagy bizalmatlanság kérdése sem vetődött fel a jelenetekben. Nem annyira a nemzedéki ellentétek, mint inkább az élet nagy kérdései — szerelem, halál, gyűlölet, megbocsájtás, erkölcsösség — foglalkoztatja most itt ezeket a gyerekeket.

A felvázolt állóképek villanások egy három órás drámaelemzés első órájából. Bármelyik helyzetből kibontható egy újabb dráma: több irányba elvihető a tapasztalási, tanulási folyamat. Ennél a Shakespeare darabnál nem tartottam szükségesnek újabb drámát csinálni.

A következő órán a darab kulcsjeleneteit mutatták be állóképekben a gyerekek. Ezzel eltávolítottam a csoportot a mikro konfliktusoktól és a dráma szerkezetére irányítottam a figyelmet.

A leírás végén ugyanaz az aggodalmam mint az elején: nem tudom visszaadni a szemekben, a hangsúlyokban, a csendekben és gesztustörédekben megjelenő, érzékelhető „megértés megváltozását.”

Sz. Pintér Rozália

Mesterek szigete (Komplex foglalkozás 3.-4. osztályosoknak)

2 x 45 perc

Készítette: Szűcsné Pintér Rozália

Pedagógiai célok:

- Ráébreszti a gyerekeket az úgynevezett „hagyományos” (nem divatos) foglalkozások, mesterségek fontosságára. Egy adott közösségben (társadalomban) minden ember munkájára szükség van!
- A régi mesterségek felidézésére; a cégtábla fogalmának megismertetése.
- Cégtáblák tervezése, meseillusztráció készítése.
- beszédrekészítés, szóbeli szövegalkotás segítése.

— Többféle megoldás keresése, a választás felelősségének vállalása, mások véleményének elfogadása.

Szükséges eszközök:

- Leegyszerűsített cégtáblarajzok, több darabra szét tépve; a cégtáblákhoz tartozó mesterségek, mesterek elnevezései szókártyákon; rajzoláshoz szükséges rajzlapok, nagyméretű kartonok, csomagolópapírok, zsírkréták, filctollak, festékek.
- Egy régi, „öregasszony”-kendő a foglalkozásvezetőnek.